

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput III. Gratiae actualis subdivisio in operantem & cooperantem, sive in
excitantem & adjuvantem, vel prævenientem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

CAPUT II.

Gratia diviso.

- 3 **G**ratia dividitur 1°. in gratis datam, & gratum facientem. 2°. in interiorē & exteriorē. 3°. in gratiam Conditoris & gratiam Redemptoris. 4°. in habitualem & actualem.
- 4 Gratia gratis data, est illa quæ primariò & per se non datur ad salutem recipientis, sed ad salutem aliorum, ut gratia sanitarum, donum linguarum, miraculorum, &c. Hujusmodi gratiæ impiis subinde conceduntur, ut Caiphæ spiritus prophetiæ, gratia miraculorum Judæ proditori.
- 5 Gratia gratum faciens à S. Thoma 1. 2. q. 111. a. 1. confunditur cum habituali, de qua n. 9.
- 6 Gratia interior, est misericordia Dei, per quam interiùs hominem juvat, in iis quæ ad pietatem pertinent, sive per habitus infusos, sive per auxilia actualia.
- 7 Gratia exterior, est eadem misericordia, per quam exteriùs hominem juvat, sive ad efficiendos pietatis actus, sive ad cavenda peccata, per externam utique protectionem, per exempla, exhortationes, occasionum subtractiones, &c.
- 8 Gratia Conditoris, illa est, quam in conditione sua sancti Angeli & primus homo à Deo, non per Christum, acceperunt. Gratia Salvatoris est, quæ nobis per Christi Redemptoris merita confertur.

Gratia habitualis est qualitas, seu habitus supernaturalis infusus, per quem homo formaliter sanctificatur, deque impio justus, Dei amicus, divinæque naturæ consors, seu filius adoptivus constituitur. Cum charitate habituali probabiliter identificatur; qua in re tamen Thomistæ non conveniant; ab ea tamen inseparabilem esse Theologi omnes conveniunt.

Gratia actualis interior, dupliciter considerari potest, prout in Deo, & prout in nobis. Prout in Deo, est misericordia Dei, quatenus gratis in nobis pium mentis motum interiùs operatur. Ita S. Thomas q. 24. de verit. a. 14. Prout in nobis, est motus interior, quo anima movetur à Deo ad aliquid pium & salutare cognoscendum, vel volendum, vel agendum, ait idem S. Doctor 1. 2. q. 110. a. 2. in corp. Unde non est qualitas (inquit) sed motus quidam anima. Actus enim moventis in moto est motus, ut dicitur in 3. Physic. Si non est qualitas, sed motus: ergo non est vis seu virtus agendi, nec principium actus secundi (hoc enim soli gratiæ habituali S. Doctor concedit ibidem) non est ergo virtus potentia superaddita, seu vis activa complens & perficiens potentiam in actu primo, ut exire possit in actum secundum, prout aliqui volunt. Si enim talis esset, profectò qualitas esset mo-

tiva, non motus ipse; utpote per quem potentia non constituitur motiva in actu primo, sed mota vel movens se in actu secundo.

Enimverò gratia actualis interior, utpote 10 consistens partim in piis illustrationibus intellectus, partim in piis motibus seu affectionibus voluntatis, quibus mens in actu secundo cognoscit, vult & agit quidpiam salutare, non tenet se ex parte actus primi, sed ex parte actus secundi. Nec à S. Thoma vocatur principium exteriùs actionum humanarum, prout est in nobis; sed prout in Deo, quomodo est Deus ipse, seu misericordia Dei, &c.

Gratia actualis exterior, est misericordia 11 Dei, quatenus exteriora nostra ordinat ad salutem nostram. Vel ipsa exteriora, quatenus per gratuitam Dei misericordiam ad salutem nostram ordinata. Ita S. Doctor art. 14. citato.

CAPUT III.

Gratia actualis subdiviso in operantem & cooperantem, sive in excitantem & adjuvantem, vel pravenientem.

Gratia operans (secundùm Augustinum 12 11. de grat. & lib. arb. c. 17.) est illa, per quam Deus, ut velimus, operatur incipiens. Cooperans, per quam volentibus cooperatur perficiens. Verba ipsius sunt: *Cooperando Deus in nobis perficit, quod operando incipit. Quia ipse, ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens.* Dicitur proinde gratia operans respectivè ad primum motum quo voluntas converti incipit; cooperans respectivè ad motum quo voluntas jam plenè vult bonum, quod per primum illum motum solum velle incipiebat; qui motus ut plurimum est imperfectus, seu voluntas imperfecta, parva, non plena, & secundùm aliquos non semper libera, sed plerumque indeliberata. Quod secundùm ipsos Augustinus innuit addens ibidem: *Ut ergo velimus, sine nobis (liberè concurrentibus) operatur; cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus (id est, cum plenè volumus) nobiscum cooperatur, nobiscum utique liberè Deo consentientibus.* Ita etiam (inquit) S. Thomas 1. 2. q. 111. a. 2. *In illo effectum, in quo mens nostra est mota à Deo, & non movens (se liberè) solus autem Deus liberè movens, operatio Deo attribuitur. Et secundùm hoc gratia dicitur operans. In illo autem effectum, in quo mens nostra & movet se (liberè) & movetur à Deo, operatio non solum attribuitur Deo, sed etiam anima. Et secundùm hoc gratia dicitur cooperans. Est autem in nobis duplex actus: primus quidem interior voluntatis; & quantum ad istum actum, voluntas se habet ut mota; Deus autem ut movens, & præsertim cum voluntas incipit bonum velle, qua prius malum volebat. Et idèò secundùm quod Deus movet humanam mentem ad hunc actum, dicitur gratia operans. Alius autem actus est exterior, qui cum à voluntate imperetur, confè-*

quens est ut ad hunc actum operatio attribuat^{ur} voluntatis. Et quia etiam ad hunc actum Deus nos adjuvat (Deus enim facit ut eum voluntas imperet) & interius confirmando adaugendoque voluntatem ut ad actum perveniat, & exteriorius facultatem operandi (imò ipsam quoque operationem præbendo, juxta illud, operatur in vobis velle & perficere) respectu hujusmodi actus dicitur gratia cooperans. Similiter Gregorius l. 26. Moral. c. 11. *Superna pietas prius agit in nobis sine nobis, ut, subsequente libero arbitrio, bonum, quod jam appetimus, agat nobiscum.* Verum nec S. Gregorius, nec S. Thomas, nec S. Augustinus locis citatis docent gratiæ operantis effectum esse velle indeliberatum, & non liberum. Nec de tali velle Augustinus loquitur libro de gratia & lib. arb. c. 15. Imò toto eo libro velle nunquam accipit nisi pro velle libero, ut bene probat D. Nicole Instruct. 2. de Symbolo p. 2. sect. 5. c. 8. & 12. Quando ergo dicit: *Ut velimus sine nobis operari*, loquitur de velle, quod per suam misericordiam Deus in nobis operatur, absque ullo præcedenti bono velle nostro. Unde gratia operans, juxta Augustinum, Gregorium & S. Thomam, est illa per quam Deus inspirat nobis liberum sui amorem, debilem vel fortem, imperfectum vel perfectum, absque ullo prævio bono velle nostro. Gratia verò cooperans est omnis illa, quam per misericordiam suam nobis confert, postquam in nobis operatus est primam voluntatem bonam.

13 Ex eo verò quòd primus motus bonæ voluntatis, quem Deus in nobis sine nobis operatur, ut plurimum sit voluntas parva, infirma, imperfecta, & talis ut ea voluntas non plenè velit, non ex toto velit, non plenà voluntate velit, consequens est quòd licet aliquas vires & aliquod posse tribuat in ordine ad plenè volendum, non tribuat tamen posse validum & plenum, nisi voluntas augeatur, perficiaturque, sic ut ex parva fiat magna; ex infirma, robusta; ex semiplena, plena & integra: hinc est quòd Augustinus l. de grat. & lib. arb. c. 15. gratiæ operanti tribuat quòd per hanc fit, ut sit homo bonæ voluntatis, qui prius fuit voluntatis malæ. Gratia verò cooperanti, quòd per hanc fit, ut ipsa bona voluntas, quæ jam esse cœpit, augeatur, & tam magna fiat, ut possit implere divina mandata quæ voluerit, cum valdè perfectèque voluerit.

14 Gratia præveniens & excitans cum operante; gratia subsequens & adjuvans cum cooperante subinde confunditur, tamen alia & alia sit gratiarum istarum consideratio, diversusque respectus. Sunt enim nomina ista respectiva. Et gratia quidem præveniens dicitur, non quòd gratiam aliam, sed quia voluntatem præveniat, quatenus scilicet ipsam, velut somno sopitam, vel in infidelitate seu peccato jacentem, excitat ad bonum, v. g. ad fidem, vel ad conversionem, immittendo aliquod inchoatum salutis desiderium conscien-

tia, stimulos, peccati horrorem, rectitudinis seu justitiæ amorem. Et hinc præveniens idèd dicitur, quòd omnem, etiam primùm bonæ voluntatis motum præveniat.

Subsequens verò idèd talis dicitur, quòd 15 semina bonæ voluntatis, jam inchoata, sive bonam voluntatem, jam excitatam, subsequendo foveat, roboret, & in tantum au-geat, ut plenè, sive ex toto velit, quòd antè nonnisi imperfectè, & semiplenè volebat. Pulchrè S. Fulgentius l. 1. ad Monim. c. 11. *Prævenit impium, ut fiat justus; subsequitur justum, ne fiat impius. Prævenit cæcum, ut lumen quod non invenit, donec; subsequitur videntem, ut lumen quod contulit, servet. Prævenit elisum, ut surgat; subsequitur elevatum; ne cadat. Prævenit, donans homini bonam voluntatem; subsequitur benè volentem, operando in illo boni operis facultatem, &c.*

Gratia excitans inde dicitur, quòd voluntatem in malo sopitam velut à somno exciter. Quomodò excitat? *Suadendo exhortationibus, (ait Author libri de vocat. Gent. l. 2. c. 26.) movendo exemplis, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inspirando consilium, cor ipsum illuminando, & fidei, seu melioris vitæ affectionibus imbuendo, ut sic excitatus homo, abjicere incipiat opera tenebrarum, induereque arma lucis.*

CAPUT IV.

Altera gratia subdivisa, in sufficientem & efficacem.

Gratia sufficiens, si vim nominis attendas, 17 illa est, præter quam alia non requiritur ad effectum, ad quem sufficiens dicitur. Sufficiens namque generatim dicitur, præter quòd aliud non requiritur, dividiturque in sufficiens absolutè, & sufficiens secundùm quid, sive in certo genere. Sufficiens absolutè, illud est, præter quòd nihil omninò ad certum effectum consequendum requiritur. Sufficiens secundùm quid, est illud, præter quòd nihil aliud requiritur in isto genere ad quòd sufficiens dicitur. Sic (inquit Alvarez disp. 76. n. 3.) dici potest gratiam exteriorius excitantem, sufficientem esse ad salutem in genere suo, videlicet in ratione prædicationis, vel alterius suasionis & excitationis externæ. Quia talis esse potest, ut ex partè illius nihil ampliùs requiratur ad credendum, vel ad piè operandum, & vitam æternam consequendam.

Utròvis isto modo gratia aliqua dici potest 18 sufficiens. Est enim absolutè sufficiens ad agere, si præter illam alia non requiratur ad agere. Est etiam absolutè sufficiens ad posse, si præter eam alia non requiratur ad posse. Si verò absolutè sufficiens non sit ad posse completum & proximum, sed ad tale posse alia requiratur, solum est sufficiens secundùm quid, non absolutè.